

Foredrag

En presentasjon av Bærum Elveforum

En presentasjon av Bærum Elveforum
Bekkestua Bibliotek 7/4-2022

Terje Bøhler
Bærum Elveforum
www.baerumelv.no

... og følg oss gjerne på våre FB-sider «Bærum Elveforum»

*Friluftsliv og naturglede i
Bærum's blå-grønne vassdrag*

Historikk

Stort forurensningsutslipp fra fabrikk på Rud: All fisk i Sandvikselva døde. Daværende ordfører Odd Reinsfelt mente at Bærum burde ha et elveforum etter mønster av Oslo Elveforum. Opprettelsen av Bærum Elveforum ble vedtatt av Kommunestyret i 2006.

Reorganisert i 2015 som en ideell/frivillig organisasjon med Bo Wingård som leder.

Elvevenner og elvegrupper

Bærum Elveforum har rundt 400 «elvevenner» (ikke-betalende medlemmer). I tillegg har vi mange elvegrupper som er sterkt knyttet til Bærum Elveforum. Disse driver frivillig arbeide av ulik karakter.

- Lysakervassdragets Venner
- Øverlandsvassdragets Venner
- Engervannets Venner
- Mølladammen Restaureringsprosjekt
- Skallumdammens Venner
- Jarmyras Venner

Elvevenner og elvegrupper

Ryddebølge langs bredden av Engervannet

Nær 13 kilo godterioppis, albokser og annet søppel – det fant Engervannets venner da de nylig hadde ryddeugnad langs vannkanten i Sandvika.

Trude Wilms

Arbeid og arbeidsform

- God kontakt med administrasjonen i Bærum kommune
 - IOV (Vannområde Indre Oslofjord Vest) v/Ingvild Tandberg
 - Vassdragsinspektør OKJ o.a. (SaFoVa)
 - Natur-avd.
- God kontakt med politikerne i Bærum kommune
 - Vi rapporterer til (informerer) MIK-utvalget
- Skriver høringsuttalelser (lokale, kommunale, regionale)
- Vaktbikkje
- Utadrettet virksomhet
 - Forummøter 2 ganger pr år
 - Bærum Naturfestival (www.naturfestival.no)
 - Elveryddinger og div andre prosjekter

Drift og prosjektarbeid

Vi får midler fra

- Partnerskapsavtale med Bærum kommune (prosjekter 2020-2023)
- Private sponsorer (driftstøtte)
 - Driftstøtte fra Centra-gruppen i en årrekke
- Private sponsorer (prosjektstøtte)
 - Centra-gruppen
 - Rotary-klubber (Eiksmarka, Bekkestua, Fornebu/Lysaker)
 - Lions-klubber (Eiksmarka-Hosle, Bekkestua-Haslum og Bærum/Verdande)
 - Kalkmølla Kulturstasjon (låne av lolale)

Prosjektgjennomgang

- De fleste prosjekter er betalt via Partnerskapsavtalen med Bærum Kommune
- Noen prosjekter har finansiering via private sponsorer i tillegg

Bærum Elveforums miljørapporter

Miljøprosjekt Isielva

Miljøregistrering

Miljøprosjekt Lomma

Miljøregistrering

Miljøprosjekt Sandvikselva

Miljøregistrering

Miljøprosjekt Øverlandselva

Miljøregistrering

Rydding av Øverlandselva x 2

- Vi skal rydde Øverlands-
vassdraget fra Grini
Næringspark og helt til
Engervannet to ganger i året
(vår og høst)
- Vi har fått god hjelp av
 - Eiksmarka Rotary Club
 - Bekkestua Rotary Club
 - Fornebu/Lysaker Rotary Clubtil dette arbeidet.

Per Ingvar Johnsen (t.v) og Tom Rune Nilsen (t.h.) fra Bekkestua Rotary klubb i aksjon

Rydding av Lomma/Isielva x 1

- Vi skal rydde (organisere rydding) Isielva fra Bjørum Sag og ned til elvemøtet med Lomma, samt strekket fra Glitredammen (Lomma) til elvemøtet med Isielva en gang i året (høst)
- Dette arbeidet har vi organisert de ulike politiske ungdomsforeningene til å gjøre.

En glad ryddegjeng fra unge-H

Gamle Øverland Bro

Gunnar Fimland har i en årrekke drevet skjøtsel i området.

- Fjerne svartelistarter
- Satt opp benk/spisebord
- Rydde/kuttet noe trær
- Forskjønning av området

Turbrosjyrene «Opplevelser langs . . .»

Opplevelser langs ...

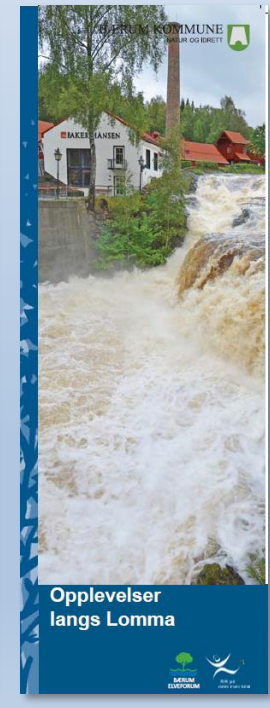
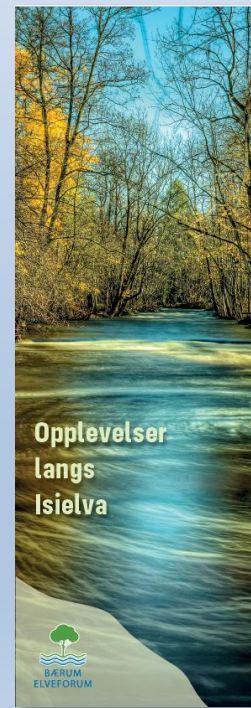
Lysakerelva: <https://tinyurl.com/zw6s4weu>

Isielva: <https://tinyurl.com/y5mca3y3>

Øverlandselva: <https://tinyurl.com/ws7l8h5>

Lomma: <https://tinyurl.com/u7upbf8>

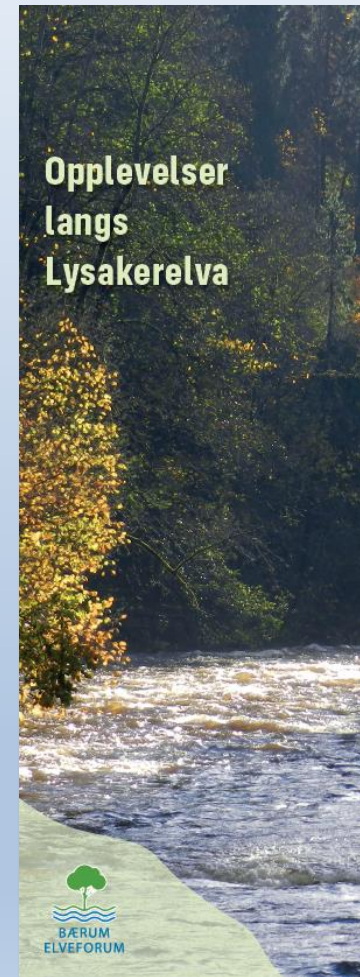
Gratis, fås på alle Bærums biblioteker

Turbrosjyrene «Opplevelser langs . . .»

- De fire turbrosjyrene er utarbeide fra 2017 til 2021
- Redaktør var Solveig Emilsen (Odd Tore Saugerud på «Lomma»)
- Prosjektleder var Terje Bøhler
- Redaksjonskomité
- Prosjektmidler via Partnerskapsavtalen med BK og private sponsorer (Centra-gruppen, Lysakervassdragets Venner, Mustad Eiendom, Møller bil, Statkraft og Oslo Elveforum)
- Opplag 4000 («Opplevelser langs Lysakerelva» har 6000)
- Kan fås på alle Bærums bibliotek (gratis)

Opplevelser langs Lysakerelva (2022)

Mølladammen restaureringsprosjekt

Anders Anker-Rasch

Mølladammen restaureringsprosjekt

- Tilrettelegge langs elvas vestside
- Ryddedugnader
- Ut plassert bord og to sittebenker
- Rehabilitering av badeplassen (kr. 200.000 i støtte)
- Dugnadene har totalt sett skapt i størrelsesorden 150 timers frivillig innsats

Fjerne skadelige, fremmede arter

Kan påføre svært
stor økologisk
skade nedstrøms

Fjerne skadelige, fremmede arter

Kan påføre svært
stor økologisk
skade nedstrøms

Fjerne skadelige, fremmede arter

- Samarbeid med Haga golf og grunneier
- Over 1200 m² med legepestrot bekjempes
- Må ikke spre seg til andre siden av bekken
- Greenkeeper har sprøytesertifikat
- Sprøyte med glyfosat (roundup)
- Godkjennelse (disp) fra Mattilsynet
- Tett oppfølging for å måle effekt

Vassdragsleden Øverlandselva

- Info-skilt og benker langs vassdraget
- Supplert med turbrosjyren «Opplevelser langs Øverlandselva»
- Sammenhengende sti/turvei langs vassdraget
- Øverlandsvassdragets Venner (Martin Nickelsen) plasserte det ut
- Offisiell åpning
- Spleiselag mellom:
 - Centra-gruppen
 - Rotary-klubber (Eiksmarka, Bekkestua, Fornebu/Lysaker)
 - Lions-klubber (Eiksmarka-Hosle, Bekkestua-Haslum og Bærum/Verdande)
 - Bærum kommune (Partnerskapsavtalen)

Vassdragsleden Øverlandselva

Velkommen til vassdragsleden ØVERLANDSELVA

bærumelv.no

Punkt 7 Steinbroen. Foto Terje Bahler.

- 1 **To bekker blir en elv** – Øverlandselva starter der Sæterbekken og Østernbekken møtes.
- 2 **Sumpskogen** – Området mellom Øverland gård og Haga har et svært rikt skog- og elvemiljø.
- 3 **Haga golfbane** – Haga og Nordhaug golfbaner samt Toppgolf treningssenter utgjør tilsammen Norges største golfanlegg.
- 4 **Øverland gård** – Gården er nevnt i et diplom fra 1347, og har en lang historie.
- 5 **Øverland sag** – Øverland sag lå ved Øverlandskvenna (6). Sagen omtales i 1611, 1671 og 1686 i forbindelse med skattlegging.
- 6 **Øverlandskvenna** – Kvernen lå i den vesle fossen nedstrøms Øverlandsbroen. Det er såvidt man kan se rester av grunnmuren.
- 7 **Øverlandsbroen–steinbroen** – Den gamle steinbroen over Øverlandselva fra 1838 er godt bevart.
- 8 **De kommunale fyllingene Øverland-I og Øverland-II** – Den kommunale søppelfyllingen Øverland-I lå rett nord for Gamle Ringersvei. Den var i bruk fra 1960 til 1963. Øverland-II lå på jorden på vestsiden av elva, rett sør for Gamle Ringersvei, og var i bruk mellom 1963 og 1967.
- 9 **Hoppbakken på Øverland** – Hoppbakken ble anlagt på 1930-tallet. Bakken hadde naturlig tilløp og snøhopp. Øvarenet gikk langt opp i åsen mot Edelgraveien. På 1950-tallet ble det tradisjonelle

Punkt 2 Sumpskogen. Foto Terje Bahler.

Øverlandsrønet holdt hvert år med deltagere fra hele Østlandet. Det kunne være bortimot 400 deltagere fra 7 til 14 år. Hoppengden var maks 25 meter. Bakken ble borte da det ble anlagt søppelfylling (8) på området rundt midten/slutten av 1960-tallet.

10 **Vaskeplassene på Haslum og Åsterud** – Den ene lå oppstrøms Nesbroen og den andre på Åsterud.

11 **Nesbroen** – Brostedet her er gammelt, fra da strekningen Sandvika-Evlje-Nes-Haslum kirke ble rodelagt i 1826, noe som innebar et offentlig pålegg om at tilgrensende gårder skulle vedlikeholde veien.

12 **Sager og kverner ved Nesbroen** – Nes sag lå på vestsiden av elva, få meter nedstrøms Nesbroen. Kvernhuset lå også på vestsiden av elva, få meter nedstrøms Nes sag. Haslum sag lå rett nedstrøms Haslumkvenna. Sagen er nevnt i 1611 i forbindelse med skattleggingen. I dag finnes ingen spor igjen.

13 **Steinalderbosetting** – I steinalderen lå havet 50–60 meter over dagens nivå. Havnivået gikk omtrent der Presteveibroen ligger i dag. I skogen overfor Skogfaret er det funnet en boplass fra steinalderen (1800 f.Kr.).

14 **Løkeberg kalkovn** – På Løkeberg gård (18) var kalkbrenning en binæring til jordbruket. Løkeberg gård hadde kalkovn allerede i 1661. Ny ovn ble satt opp i 1843, men ble ikke tatt i bruk.

15 **Pottemakeriet – Løkeberg lervarefabrik** – Pottemakeriet ble bygget på østsiden av Pottemakerbroen (17)/Prestveibroen nær kalkovnen. Det er ingen spor etter fabrikk, men den som leter, finner fremdeles gamle potteskår i elva nedstrøms Pottemakerbroen (17). Fabrikkene ble senere flyttet til østsiden av Kirkeveien der leirutaket lå, og var i drift helt frem ca. 1950.

16 **Sagfossen** – Sagfossen er fossen ved Prestveien. Allerede i 1611 lå det en sag her.

17 **Pottemakerbroen** – broen i Prestveien ble bygget i 1838, og fikk navnet etter pottemakeriet som lå på østsiden av elva. Fundamentene etter broen ses ca. 10 meter oppstrøms dagens bro.

Punkt 9: Hoppbakken på Øverland. Foto Bærum bibliotek, Bærumssamlingen / Birger Oppegård.

18 **Løkeberg gård** – Gården er fra 1700-tallet og er i dag privatbolig. Tidligere bebyggelse er nevnt allerede på 1500-tallet, og fikk senere navnet Øvre Løkeberg.

19 **Nedre Løkeberg gård** – Gården lå rett nordost for Kvernfossen (21).

20 **Tidligere utløp for Nadderudbekken** – Den murte «tunnelåpningen» på sørsøstsiden av elva er det tidligere kunstige utløpet for Nadderudbekken.

21 **Kvernfossen og kvernhuset på Løkeberg** – Kvernhuset lå nedenfor Kvernfossen. Kvernen tilhørte gården Løkeberg (18), og er nevnt i forbindelse med en skylddeling i 1843. Løkeberg-brødrene Christen og Hans Christensen delte gården i Øvre og Nedre Løkeberg. Rester etter vannrenna og ruiner etter kvernhuset er synlige i dag.

22 **Målestasjonene i Blomsterkroken** – Navnet er etter et gartneri som tidligere lå ved Prestveien rett nord for målestasjonene. Bærum kommune har i dag to målestasjoner her.

23 **Nadderudbekken** – Nadderudbekken renner ut i Øverlandselva ved Blomsterkroken. Bare de nedre ca. 50 meterne er åpen.

24 **Kloppa** – Kloppa er i dag navnet på stedet og broen der gangeveien går over elva. Navnet ble offisielt i 1971.

25 **Edeløvs skogen** – Mellom Engerjordet og Kloppa (24), langs elvas sørsøst side, ligger et vakker løvskogsområde som er vernet som naturreservat.

26 **Gryta – hoppbakke og alebakke** – I dag er Gryta en populær alebakke om vinteren. Før og etter 2. verdenskrig lå det to hoppbakker her med ca. 15 meter hoppengde.

27 **Enger gård** – Den tidligere husmannsplassen, nevnt i skifte fra 1772 og med aner helt tilbake til middelalderen, ga navn til Engervannet og boligområdene rundt.

28 **Engervannet** – Vannet er smalt og langstrakt. Ved flo sjø strømmer saltvann opp i Rønne elv og ut i vannet. Ved flere sjø blir det tyngre saltvannet liggende under det lettere ferskvannet. Engervannet har et spesielt brakkvannsmiljø med et rikt dyre- og planteliv.

29 **Flyndrebukta** – Flyndrebukta kan vitne om at det i tidligere tider var godt flyndrefiske her.

30 **Saltvandsparken oppdrettsanlegg i Engervannet** – Engervannet var, sammen med Humbotn i Borge i Østfold, Norges første oppdrettsanlegg for laks og sjørøtt («saltvand»). Yngel skulle slippes ut i Øverlandselva og etter et par år ville de gå ned i «saltvandsparken» i Engervannet og vokse seg store. Ved Engervannets utløp skulle et stengsel hindre fisken i å komme videre ut i havet. De to-tre gamle stolpene på den lille øya i Engervannet er de siste synlige rester av denne saltvandsparken fra 1869.

Punkt 21 Kvernhuset på Løkeberg. Foto Solvåg Grimten.

MER INFO

Mer info er å lese i turbrosjuren Opplevelser langs Øverlandselva. Fås på Bærumsbibliotekene eller i digitalversjon fra QR-koden.

Vassdragsleden Øverlandselva

Velkommen til
BAKKE BRO

SÆTERBEKKEN

bærumtelv.no

Bakke bro over Sæterbekken ved Ankerveien

Sæterbekken heter bekken som renner her. Fra sin kilde i Sætertjernet ved Haslumseter kapell, er det mange småbækker som gir sitt bidrag på dens vei nedover til den møter Østernebekken og danner Øverlandselva. Dette elvemøtet ca. 300 meter nedstrøms her du står nå.

Bakke bro er det mange som kaller broen her. I andre kilder er den beskrevet som Bakkebroen eller Bakkeløkkbroen etter husmannsplassen Bakken som lå vest for Sæterbekken.

Ankerveien heter veien du står ved nå. Dette er en gammel vei som ble anlagt 1791-93 av Peder Anker (1749-1824). Dette var en forbindelsesvei mellom Bærums Verk, som ble kjøpt av Anker 1791, Fossum masovn og stangjernhammer og Maridals-hammeren, der det lå en vannkraftdrevet stanghammer som banket jernet til stenger.

Saghytta (bildet), den lille stua som ligger i krysset Ankerveien-Murenveien, ca. 300 meter oppover langs Ankerveien i sørvestlig retning. Saghytta ble tidligere brukt som arbeidsbolig for de som jobbet på saga som lå langs Ankerveien 100 meter nærmere Sæterbekken. Her var en lokomobilsag som ble drevet av en flyttbar dampmaskin med kjele. Saghytta ble antagelig bygget på slutten av 1800-tallet og skal ha vært i bruk fram til 1980-tallet. Hytta ble tidligere av mange kalt for Pettersenhytta etter en fastboende der.

Haga og Nordhaug golfbaner og Toppgolf treningscenter. Haga golfklubbs 27 hulls mesterskapsbane åpnet i 2003. Med Nordhaug golfklubbs 9 hulls bane og Toppgolfs treningscenter og drivingrange vis-à-vis utgjør disse til sammen Norges største og mest komplette golfanlegg. Restauranten på Haga Golfklubb og kafeen på Toppgolfsenteret er åpent for publikum.

Kilder: Lokalhistoriewiki, Wikipedia
Christensen, T. (1996). *Natur- og kulturminner i Bærumstrøg*. Bærumstrøket: Venner.

Velkommen til
POTTEMAKERBROEN

ØVERLANDSELVA

bærumtelv.no

Pottemakerbroen og Sagfossen

Tidligere aktivitet i området har gitt opphav til navn som nå er i ferd med å forsvinne. Vi snakker om navn som Pottemakeriet, Pottemakerbroen, Sagfossen og Sagjordet.

Løkeberg kalkovn. På Løkeberg gård, som på mange av gårdsbrukene i Bærum, var kalkbrenning en binærhet til jordbruket. Kalkbrenning har tradisjoner tilbake til 1300-tallet og Løkeberg gård hadde kalkovn allerede i 1661. Da Løkeberg gård ble delt i 1843 ble det satt opp en ny kalkovn rett på andre siden av elven her ved skittet. På grunn av uenigheter om kalksteinsbruddene ble den aldri tatt i bruk.

Pottemakeriet (Løkeberg lervarefabrikk) ble bygget av Torvald Hansen på Nedre Løkeberg ca. 1883, og lå på nordsiden av Presteveien. Det er ingen spor etter fabrikkken, men den som leter kan fortsatt finne gamle røde potteskår i elva nedstrøms for broen, faktisk så langt ned som nedenfor Kloppa. Fabrikkken ble senere flyttet til østsiden av Kirkeveien, der leirutaket lå, og var i drift helt fram ca. 1950.

Pottemakerbroen i Presteveien ble bygget i 1838, og fikk navnet etter pottemakeriet. Broen var opprinnelig en hvelvbro av gråstein, med rekkverk av smijern. Den forvitret raskt fordi den var bygget av kalkholdig stein. Fundamentene etter pottemakerbroen kan fortsatt ses rett oppstrøms for dagens Prestveibro. Dagens bro ble bygget på 1960-tallet i forbindelse med omlegging av veien.

Sagfossen er det gamle navnet på fossen under Prestveibroen. Saga som lå her tilhørte Løkeberg gård og er beskrevet allerede i 1611. Flata på vestsiden rett nedenfor fossen het Sagjordslokka, og sletteområdet på østsiden nedenfor fossen het Sagbråten. Jordet der blomstrokerkoen er i dag ble kalt Sagjordet.

Kilder: Lokalhistoriewiki
Anker (1987). *Stadensliv i Bærum*

Vassdragsleden Øverlandselva

Vassdragsleden Øverlandselva

Vassdragsleden Isielva (kommer i 2022)

«Blåkopi» av Vassdragsleden Øverlandselva:

- Turveier/stier
- Informasjonsplakater
- Spisebenker
- Rastebenker

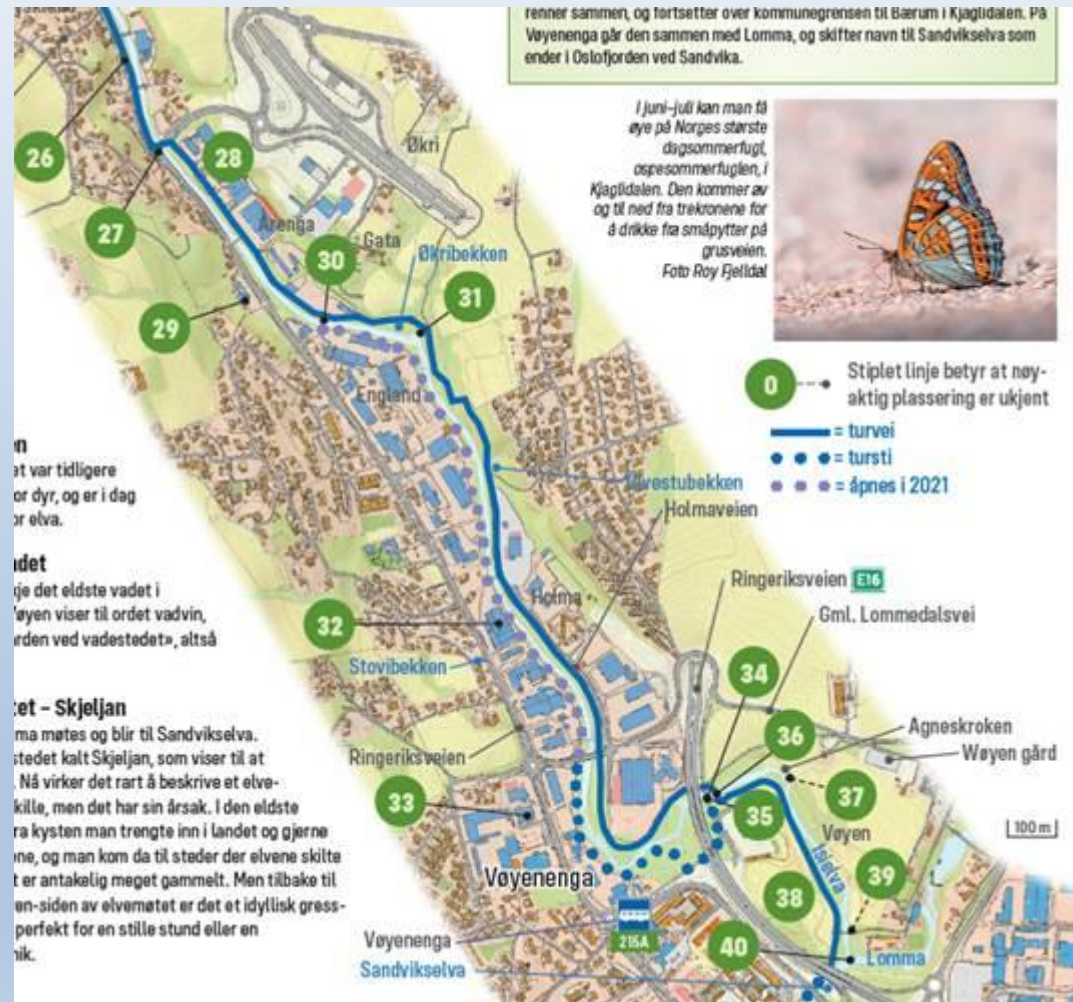

Supplert med turbrosjyren «[Opplevelser langs Isielva](#)»

Vassdragsleden Isielva (kommer i 2022)

Den «gråprikkede» stien på vestsiden av elva vil vi også tilgjengeliggjøre for publikum. Området er i dag rotete og stygt og trenger en ansiktsløftning.

Her er også mange grunneiere som må gi sin tilslutning.

Vassdragsleden Lomma (kommer i 2023)

«Blåkopi» av Vassdragsleden Øverlandselva:

- Turveier/stier
- Informasjonsplakater
- Spisebenker
- Rastebenker

Supplert med turbrosjyren «[Opplevelser langs Lomma](#)»

Bærum Naturfestival (BNF)

www.naturfestival.no

Bærum Naturfestival (BEF 2021)

www.naturfestival.no

Bærum Naturfestival (BEF 2022)

www.naturfestival.no

- **Mandag 18/4 kl 12-15** Rusletur m/turkartet «*Opplevelser langs Øverlandselva*»
- **Tirsdag 10/5 kl 18-20** Vi inspiserer fuglekassene langs Øverlandselva
- **Søndag 15/5 kl 10-13** Fuglesangtur Sandvika-Kloppa naturreservat
- **Fredag 27/5 kl 18-20** Botanisk rusletur langs elva med fokus på villblomster
- **Søndag 19/6 kl 12-15** Sommerfugl- og insektfangst ved gamle Øverland bro
- **Mandag 15/8 kl 17.30-19** Botanisk rusletur langs elva, fokus på «svartelistearter»
- **Lørdag 20/8 kl 12-15** Magnetfiske i Rønne Elv
- **Søndag 11/9 kl 12-15** Rusletur m/turkartet «*Opplevelser langs Øverlandselva*»
- **Søndag 18/9 kl 10-13** Fugletur til Engervann

Naturlige vegetasjonssoner

Tilstrekkelig brede soner med naturlig vegetasjon
må etableres (der slike ikke finnes)

De elve- og bekkenære åkerarealene er i dag for viktige til at de skal jordbearbeides.

Med avrenningsproblematikk (Oslofjorden), arealutbygging og fokus på (tap av) naturmangfold må arealene forbeholdes:

- Absorpsjon av næringsstoffer (N/P) og hindring av jordpartikkelavrenning
 - Nærturområder (kortreist, miljøvennlig, etablere smale stier - Vassdragsleder)
 - Biologiske oaser (ivaretagelse av naturmangfold, robuste økosystemer)
-
- Liten kostnad for gårdbruker (liten andel av produksjonsareal)
 - Stor gevinst for naturmiljø, nærfriluftsliv (Vassdragsleder), folkehelse og privat-/samfunnsøkonomi (reduserer flomskader)

Naturlige vegetasjonssoner

[Rapport om kantsoner \(link\)](#) i jordbrukslandskapet og i (semi-)urbane områder.

«AP 15: Lage en oversikt over hvor det mangler kantsoner langs vassdragene våre».

Behov for bredere kantsoner med naturlig vegetasjon.

Vegetasjonssoner langs elver og bekker i Bærum

for

for

Teinesteder, styrk og høler (2022)

Link:

<https://tinyurl.com/2p9hrmp6>

Teinesteder, stryk og høler i Sandviksvassdraget

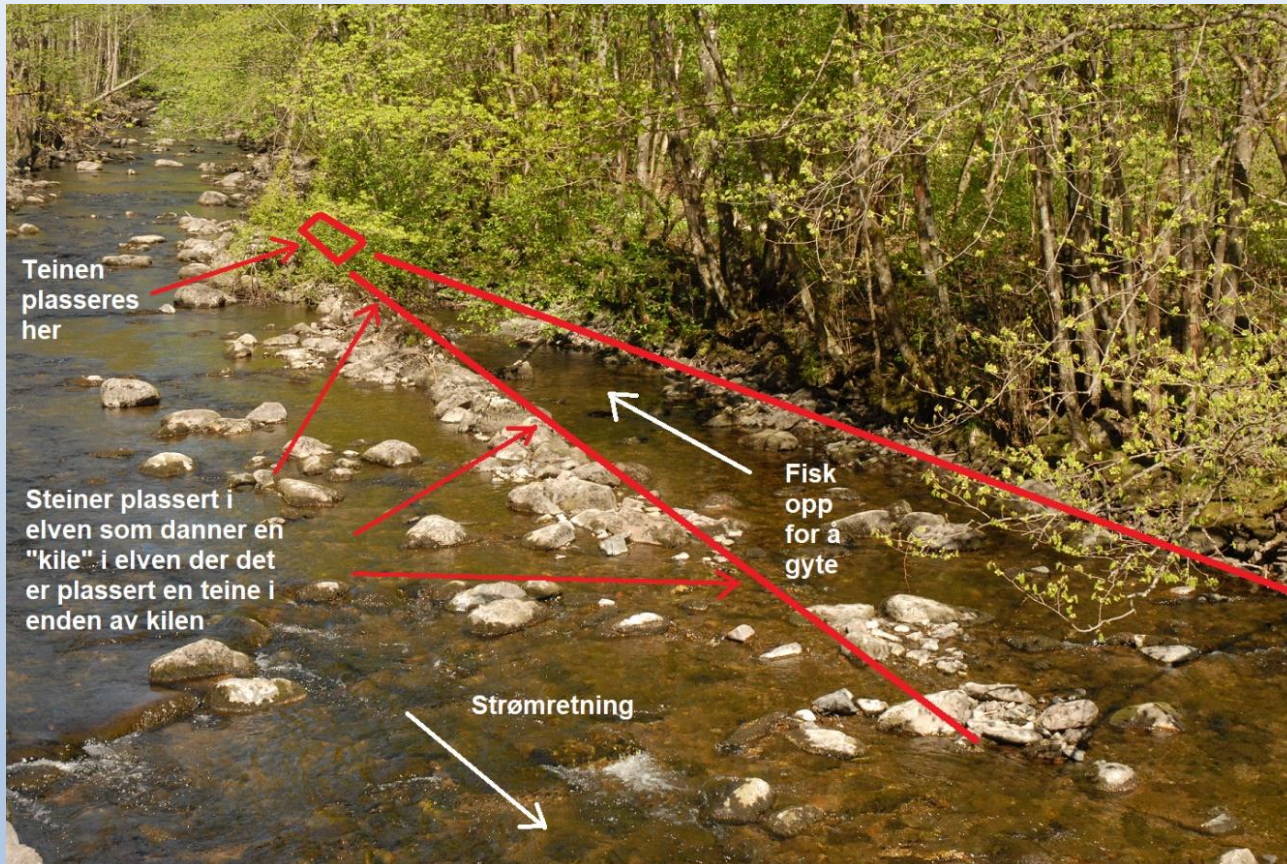
Harald Kolstad, Bo Wingård, Terje Bøhler

En teine

*Teine som tidligere har vært i aktiv bruk i Sandvikselva.
Morten Merkesdal (t.v.) og Harald Kolstad (t.h.) utenfor Sykkelsmia i Bjørnegårdsvingen.*

Et teinested

Bildet er av Nybråten teinested (ved Bjørum) i Isielva. Foto: Morten Heldal Haugerud

Teinesteder

Oversikt over teinesteder langs
Isielva og Sandvikselva.

Fra Budstikka 20. mars 1964
("Stedsnavn langs Sandvikselven")

Øverlandskvenna (2022)

Bygge opp og flytte kvernen
tilbake til Øverlandselva

Opplev Bærums fosser (2022)

Et hefte i første omgang ...

En bok etter hvert?

Skilting langs elver og bekker (2022)

Sette opp små navneskilt der veier og stier krysser elver og bekker i byggesonen.
Fase-1 er kartlegging og alt forberedende arbeide før skilt-/fundament-produksjon.

Tjernsmyrtjern (2021...)

Restaurering av Tjernsmyrtjern

før (1980-tallet antas)

Tjernsmyrtjern (2021...)

Restaurering av Tjernsmyrtjern

nå

Tjernsmyrtjern (2021...)

Restaurering av Tjernsmyrtjern

1984

2004

Tjernsmyrtjern (2021...)

Planid 1996032 Reguleringsbestemmelsene

SPESIALOMRÅDE

§ 5

Naturvern felt F: Landskapet rundt myra og tjernet skal bevares uendret for å verne et viktig våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området. All vegetasjon i vann og på land er vernet. Nye plantearter må ikke innføres. Dagens vannstand skal sikres under og etter anleggsperioden, og vannspeilet utvides i vestlige deler av tjernet. Utvidelsen skal kartfestes. Naturvernområdet skal være inngjerdet langs grense, og det skal utarbeides skjøtselsplan for området.

